

Kdo k trestnímu řízení se připojil pro své soukromoprávní nároky, jest a zůstává soukromým účastníkem, byl-li jen trestným činem ve svých právech jakýmkoliv způsobem poškozen. — Odsouzený obžalovaný jest povinen nahraditi soukromému účastníku útraty zastupování tehdy, byl-li tento se svými soukromoprávními nároky jinak odkázán na pořad práva nebo nebylo-li o nárocích soukromoprávních rozhodnuto, jen když v rozsudku trestního soudu bylo zároveň zjištěno, že soukromý účastník byl trestním činem, pro který byl obžalovaný odsouzen, na svých právech poškozen.

Ze skutkové podstaty: Dne 7./VIII. 1927 sražen byl na náměstí v K. s kola V. V. autem, náležejícím K. S. a řízeným T. T. Bylo zahájeno trestní řízení a poškozený zároveň žaloval majitele i šoféra auta civilní žalobou o náhradu škody, aby zachoval si šestiměsíční lhůtu podle zákona o ruč. aut. Následkem toho poškozený, slyšen byv jak svědek v přípr. vyhledávání, prohlásil, že se připojuje jako soukromý účastník k tr. říz. a že soukromoprávní nároky již uplatnil civilní žalobou u kraj. soudu v K. H. pod Ck IIa 418/27. Při skončení průvodního řízení v hlavním přelíčení připojil se zástupce soukromého účastníka k návrhu veřejného žalobce prohlásiv, že ostatní nároky uplatňuje cestou civilní a založiv seznam útrat, žádal za jich přisouzení. Rozsudkem ze 22. III. 1928 byl ze žalovaných uznán vinným šofér T. T. přestupkem podle § 335 tr. z., totiž že předsezval dne 7. VIII. 1927 jednání, pokud se týče opomenutí ve smyslu § 335 tr. z., při čemž se stalo, že V. V. utrpěl těžké poškození na těle. Současně bylo vydáno usnesení, jímž se návrh zástupce soukromého účastníka na přisouzení útrat zamítá. Okresní soud v K. odůvodnil toto usnesení tím, že soukromý účastník, ohlásivší, že svoje soukromoprávní nároky uplatňuje žalobou civilní, a neučinivší ani při skončení hlavního přelíčení konkrétního návrhu na rozhodnutí o nich, přestává býti soukromým účastníkem v technickém slova smyslu v době, kdy učinil poslední návrhy, že pojmu soukromého účastníka jakož i řízení adhesního odporovalo by odlučovati zájem na potrestání obviněného od uplatňování soukromoprávních nároků v řízení trestním, že není sice zapotřebí, aby soukromý účastník ciferně přesně určoval svoje soukromoprávní nároky, že jest však nezbytně nutno, aby uvedl třebas jen všeobecně tyto nároky co do jich povahy a aby žádal v cestě trestní za jejich rozhodnutí. Poněvadž pak v daném případě se to nestalo, zamítl soud návrh na přisouzení útrat.

Stížnost soukromého účastníka byla krajským soudem v K. H. zamítnuta jako bezdůvodná, poněvadž odvolací soud připojil se úplně k důvodům prvního soudce a poukázal ještě na rozhodnutí Nejvyš. soudu ze 2. XII. 1923 Kr III 204/13 č. 4094 Sb. věst. min. sprav., který prý se úplně hodí na tento případ.

Nejvyšší soud zrušovací v Brně ke zmateční stížnosti pro zachování zákona podané generální prokuraturou uznal, že oběma usneseními nižších soudů porušen byl zákon.

Z důvodů: Zákon přiznává soukromému účastníku v § 47 tr. ř., příp. v § 449 tr.ř. určitá práva, jež jsou jednak rázu procesuálního, jednak mají úzký vztah k vlastnímu předmětu činnosti soudu trestního, totiž k nálezu o vině, a trestu toho, kdo přestoupil trestní zákon. V té příčině budiž zejména poukázáno také k právům subsidiární obžaloby, vyhrazeným soukromému účastníku v §§ 48, 49 tr. ř., z nichž rovněž vyplývá, že postavení soukromého účastníka v trestním procesu jde dále, než by bylo třeba k pouhému vymáhání soukromoprávních nároků. Dlužno tady funkci soukromého účastníka přiznati spolu povahu trestně procesuální, i jest pak i nárok soukromého účastníka na náhradu nákladu jeho zastupování výronem této funkce procesuální. Nutno tedy posuzovati předpoklady pro uznání nároku na náhradu útrat zastupování podle podmínek, stanovených trestním řádem procesním. Podmínky ty pak dány jsou předpisem § 47 tr. ř. a záleží jednak po stránce hmotné v tom, že byl někdo trestným činem ve svých právech poškozen, jednak po stránce formální v tom, že tato osoba se připojila jako soukromý účastník k trestnímu řízení pro své nároky soukromoprávní. Kdo se k trestnímu řízení připojil pro své soukromoprávní nároky, jest a zůstává soukromoprávním účastníkem, byl-li jen trestným činem ve svých právech jakýmkoliv způsobem poškozen. To plyne jasně z právního postavení soukromého účastníka v trestním řízení a zejména z jeho práva, že může spolupůsobiti i k usvědčení obviněného a že mu také přísluší návrh závěrečný. Prohlásí-li v tomto návrhu, že neučiní nároků soukromoprávních a žádá pouze náhradu útrat svého zastupování, vzdává se toliko nálezu trestního soudce o nárocích soukromoprávních a žádá pouze náhradu útrat svého zastupování soukromého účastníka a nepozbývá práva na náhradu útrat zastupování jen proto, že nečiní v trestním řízení nároků jiných.

Právě proto propůjčuje § 49 tr. ř. soukromému účastníku určitý vliv na postup a rozvoj trestního řízení a tím jakési oprávnění veřejnoprávní, aby mu umožnil vymáhání nároků soukromoprávních, třeba jen později v řízení před soudem civilním,

a aby mu opatřil po případě také průvody, jichž k tomu třeba. Také pro pořad práva civilního, který snad nastoupí, poskytují mu zjištění skutkové podstaty, a provedení důkazů trestním soudem důležité pomůcky a soukromý účastník má již proto živý zájem na tom, aby spolupůsobil při zjišťování skutkové podstaty, poněvadž soudce civilní, jenž bude svého času rozhodovati o soukromoprávních nárocích, podle § 286 c. ř. s. vázán jest obsahem právoplatného odsuzujícího rozsudku trestního. Účastníci se trestního řízení jest procesuálním právem soukromého účastníka a použije-li tohoto práva v zájmu ukojení svého porušeného práva soukromoprávního, nesmí mu to býti na újmu, byl-li obžalovaný uznán vinným. Také v jiných případech soukromý účastník, třebaže jeho soukromoprávní nároky nebyly uznány, nepřestal býti osobou ve svých právech poškozenou, která se směla dáti zastupovati. Návrhy svými snad podstatně přispěl k usvědčení obžalovaného a dal-li se při tom, jak výslovně dovoleno v § 50 tr. ř., zastupovati právním přítelem, jsou útraty tím vzešlé částí jeho nároků soukromoprávních. Zásadně musí tedy útraty zastupování býti nahrazeny soukromému účastníku, byl-li obžalovaný odsouzen, neboť podle § 389 tr. ř. jest odsouzený obžalovaný povinen nahraditi útraty trestního řízení, k nimž náleží podle § 381 č. 4 t. ř. útraty zástupců stran.

Odkázal-li trestní soud nároky soukromého účastníka na pořad práva soukromého, ač odsoudil obžalovaného pro čin, z něhož náhradní nároky jsou odvozovány, záleží pro otázku, zda mají býti útraty zastupování přisouzeny, pouze na tom, z kterých důvodů trestní soud nerozhodl o nárocích soukromoprávních. Byl-li podle těchto důvodů soukromý účastník poškozen ve svých právech trestným činem, pro který došlo k odsouzení obžalovaného, nestačily-li však výsledky řízení trestního, aby bylo lze rozhodnouti spolehlivě o nárocích náhradních (§ 366, odst. 2, věta 2 tr. ř.), přísluší soukromému účastníku podle třetího odstavce § 393 tr. ř. přece vždy náhrada útrat zastupování, a to tím spíše, že v literatuře zastupován jest i náhled, podle něhož nárok na náhradu útrat vzešlých v řízení adhezním (připojovacím) jest ztracen, může-li se v tomto řízení státi přisouzení útrat. Sem řaditi dlužno i případy, jako je případ souzený, v kterém soud nalézací o soukromoprávních nárocích nerozhodl. Jestliže však trestní soud nepřiznal soukromému účastníku nároky proto, že ač obžalovaný byl odsouzen, z výsledku trestního řízení vyšlo najevo, že osoba vystupující jako soukromý účastník neutrpěla trestným činem škody vůbec, a to ani na svých právech, nemá ovšem osoba ta nároků na náhradu

útrat zastupování, poněvadž není vskutku soukromým účastníkem, nebyvši, jak třeba teprve dodatečně vyšlo najevo, oprávněna podle § 47 tr. ř. připojiti se jako soukromý účastník k trestnímu řízení (viz rozhod. Nejvyššího soudu č. 2736 sb. n. s.).

Podle těchto úvah jest odsouzený obžalovaný povinen nahraditi soukromému účastníku útraty zastupování i tehdy, byl-li tento se svými soukromoprávními nároky jinak odkázán na pořad práva nebo nebylo-li o nárocích soukromoprávních rozhodnuto, jen když v rozsudku trestního soudu bylo zároveň zjištěno, že soukromý účastník byl trestným činem, pro který byl obžalovaný odsouzen, na svých právech poškozen.

V souzeném případě připojil se V. V. k trestnímu řízení proti obžalovanému a odsouzenému T. T. jako soukromý účastník, byl soudem za soukromého účastníka uznán a k jednání připuštěn, obžalovaný T. T. byl pro přestupek podle § 335 tr. z. také odsouzen. V. V., který se při svém závěrečném návrhu jako soukromý účastník připojil k návrhu veřejného žalobce na odsouzení obžalovaného a žádal za přisouzení útrat právního zastoupení, nepřestal býti soukromým účastníkem tím, že zároveň prohlásil, že ostatní nároky uplatňuje cestou civilní. V. V. byl a také zůstal soukromým účastníkem v trestní věci proti obžalovanému T. T. pro přestupek podle § 335 tr. z., a to na základě svého prohlášení ze dne 18. I. 1928 při svém svědeckém výslechu a na základě svého závěrečného návrhu po skončení průvodního řízení při hlavním přelíčení dne 22. III. 1928, a na tomto stanovisku nic nemůže změnit okolnost ta, že zároveň soudu trestnímu oznámil, že jiné ostatní soukromoprávní nároky uplatňuje civilní cestou.

Proto V. V. jako soukromý účastník podle zákona, t. j. tr. řádu měl nárok na přiznání útrat právního zastoupení soudem trestním. (Sr. Lohsing Oest. Strafprozessrecht II. vyd., str. 589 a 590.)

Rozhodnutí Nejvyš. soudu ze 6. října 1928
Zm I 555/28/4. Dr. Hofbauer.